

Seksuele gezondheid

Gezondheidsrisico's seks

Bij het Centrum Seksuele Gezondheid van de GGD Rotterdam-Rijnmond kun je terecht voor een soa-test. Soa's zijn seksueel overdraagbare aandoeningen. Het zijn infecties die je kunt oplopen wanneer je seksueel actief bent. Het is belangrijk dat mensen die door seks gezondheidsrisico's lopen, zich laten testen. Hoe groot de groep mensen is die door seks gezondheidsrisico's lopen, is niet bekend. Ook weten we niet hoeveel mensen zich bij de huisarts laten testen of een zelftest doen. Het is wel bekend hoeveel mensen zich bij de GGD laten testen.

Seksuele gezondheid in de Gezondheidsmonitor

De Gezondheidsmonitor is een vierjaarlijks vragenlijst-onderzoek onder inwoners vanaf 18 jaar in de regio Rotterdam-Rijnmond. Om zicht te krijgen op de omvang van de soa-zorg voldoende is, zijn vragen over seksueel risico- en testgedrag in de Gezondheidsmonitor 2020 opgenomen. Aan de Gezondheidsmonitor deden 17.425 inwoners van 18 t/m 64 jaar uit de regio

mee. Hiervan gaven 16.231 mensen (93%) antwoord op de vraag met welk geslacht men in de afgelopen 12 maanden seks had. **Tabel 1** laat zien dat heteromannen en heterovrouwen de grootste groep vormen gevolgd door mensen die in het afgelopen jaar geen seks hadden.

Tabel 1. De seksuele voorkeur van respondenten van de Gezondheidsmonitor 2020

	Mannen	Vrouwen
Geen seks	1.821 (25%)	2.423 (27%)
Hetero	5.052 (70%)	6.432 (71%)
Homo/lesbisch	295 (4%)	111 (1,2%)
Bi	37 (1%)	60 (0,7%)
Totaal	7.205 (100%)	9.026 (100%)

Seksueel risicogedrag: niet altijd een condoom gebruikt bij geslachtsgemeenschap met een partner waar men geen relatie mee had of waarmee de relatie binnen 3 maanden weer over was.

Auteur

Gea Schouten, Denise Twisk en Sarah Boer, Onderzoek en Business Intelligence Gemeente Rotterdam. Fotografie: Iris van den Broek.

Datum

29-11-2023

Meer informatie

Deze feitenkaart is te vinden op Gezondheidinkaart.nl.

Vragen over deze feitenkaart mailt u naar gm.schouten@Rotterdam.nl.

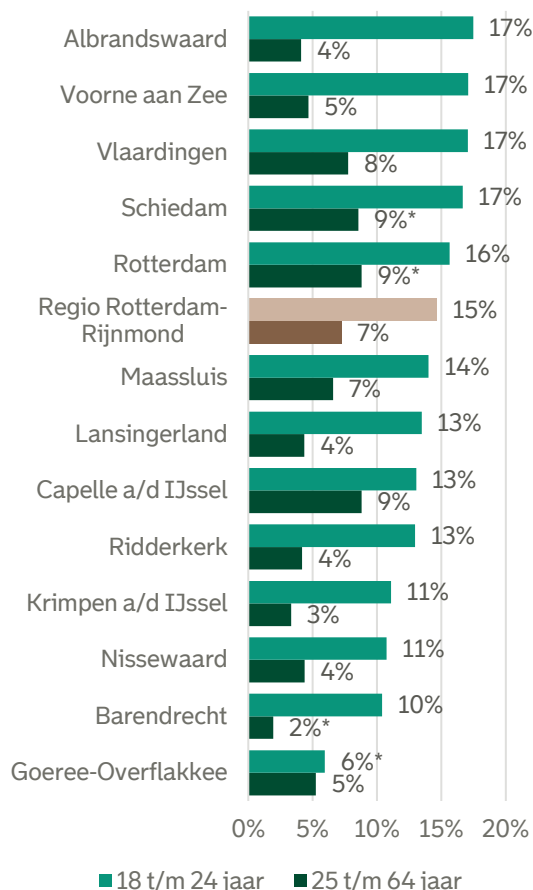

GGD
Rotterdam-
Rijnmond

Seksueel risicogedrag

Geen condoom gebruiken bij seks met een losse partner¹ wordt gezien als risicovol. Jongvolwassenen (18 t/m 24 jaar) nemen dit risico vaker dan inwoners in de leeftijd van 25 tot en met 64 jaar.

Figuur 1. Het aandeel dat in de afgelopen 12 maanden seksueel risico's heeft genomen per gemeente en leeftijdsgroep

*Wijkt significant af van het gemiddelde van de regio exclusief Rotterdam.

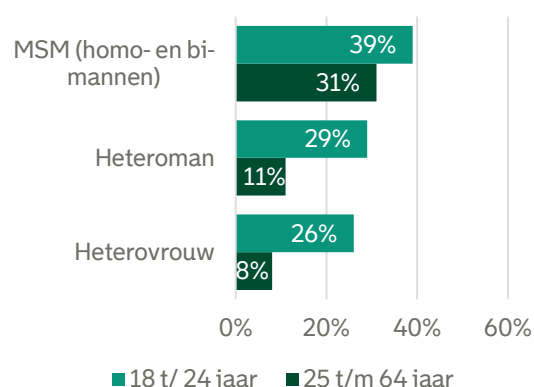
In de regio Rotterdam-Rijnmond heeft 15% van de 18- t/m 24-jarigen in het afgelopen jaar onbeschermde seks gehad met een losse partner versus 7% van de 25- t/m 64-jarigen (**figuur 1**). Omgerekend naar aantal inwoners gaat het om ongeveer 14.000 jongvolwassenen en 39.000 volwassenen tussen de 25 en 64 jaar.

In Goeree-Overflakkee (6%) is het aandeel 18- t/m 24-jarigen dat seksueel risico's heeft gelopen lager dan gemiddeld in de regio exclusief Rotterdam (13%). Het risicogedrag van 18- t/m 24-jarigen in de overige gemeenten verschilt niet van het gemiddelde in de regio. In Rotterdam en Schiedam (beiden 9%) is het aandeel 25- t/m 64-jarigen dat seksueel risico's heeft gelopen hoger dan gemiddeld in de regio exclusief Rotterdam (6%). In Barendrecht is dit aandeel (2%) juist lager.

MSM: mannen die seks hebben met mannen (homomannen en bi-mannen)

Naast leeftijd hangt ook seksuele voorkeur samen met seksueel risicogedrag. Bij MSM komt seksueel risicogedrag vaker voor. Bijna vier op de tien MSM van 18 t/m 24 jaar en drie op de tien 25- t/m 64-jarigen MSM heeft onbeschermde seks gehad.

Figuur 2. Het aandeel dat in de afgelopen 12 maanden seksueel risico's heeft genomen naar seksuele voorkeur en leeftijd

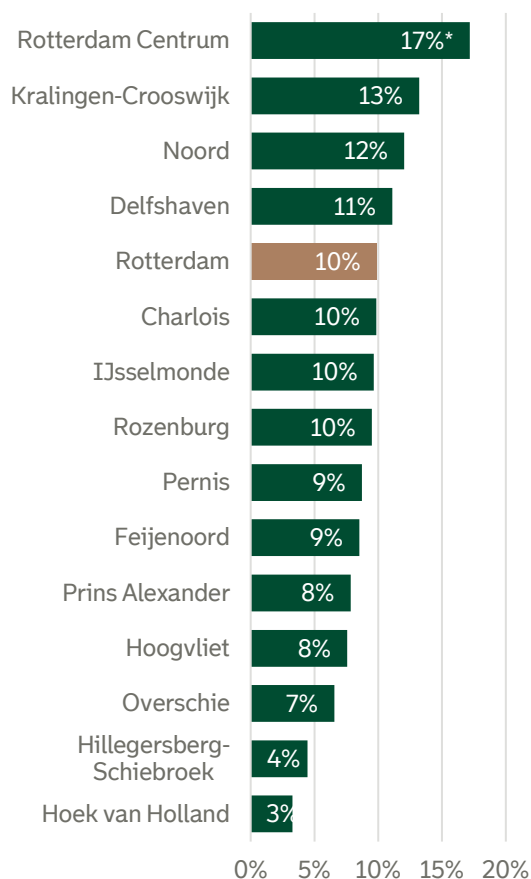
Variatie in seksueel risicogedrag tussen gebieden in Rotterdam

In Rotterdam Centrum is het aandeel inwoners van 18 t/m 64 jaar dat in het afgelopen jaar onveilige seks had met een losse partner of bij een kortdurende relatie hoger (17%) dan gemiddeld in Rotterdam (10%). In dit gebied wonen ook

¹ Iemand waarmee de respondent geen vaste relatie had, of met wie de relatie binnen 3 maanden weer over was

meer MSM en deze groep geeft in het algemeen vaker aan onbeschermd seks te hebben.

Figuur 3. Het aandeel 18- t/m 64-jarigen dat in de afgelopen 12 maanden seksueel risico's heeft genomen per gebied in Rotterdam

*Wijkt significant af van het gemiddelde van Rotterdam.

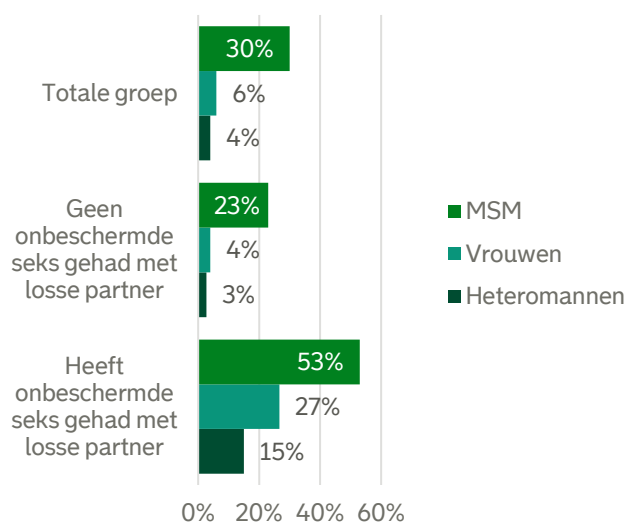
Testen op hiv of soa

In de hele regio heeft één op de twintig inwoners (5%) van de seksueel actieve 18- t/m 64-jarigen zich in het afgelopen jaar laten testen op hiv² en/of een soa, anders dan voor een standaardtest bij zwangerschap of bloeddonatie. Inwoners van Rotterdam laten zich vaker testen dan in de rest van de regio (6,5% versus 3,2%).

Mensen die aangeven niet altijd beschermde seks te hebben gehad, laten zich vaker testen (29%) dan mensen die aangeven geen seks of geen onveilige seks te hebben gehad (5%).

MSM laten zich vaker testen dan vrouwen en heteromannen (**figuur 4**). Dit geldt zowel voor MSM die risico's hebben gelopen maar ook voor de MSM die geen risico's hebben gelopen. Vrouwen die risico hebben gelopen, laten zich vaker testen dan heteromannen die risico hebben gelopen (27% versus 15%).

Figuur 4. Aandeel seksueel actieve 18- t/m 64-jarigen dat zich heeft laat testen op hiv en/of soa in de afgelopen 12 maanden, naar seksueel risicogedrag en seksuele voorkeur

Van welke testlocaties maakt men gebruik?

Tabel 2 toont het aantal keer dat een testlocatie is aangekruist. Respondenten konden meerdere locaties opgeven. Het percentage is het (ongewogen) aandeel van het totaal. Het geeft een indicatie waar mensen testen. Er is niet gevraagd naar het aantal keer dat men zich bij de testlocatie heeft laten testen. Ruim de helft van de mensen laat zich testen bij de huisarts (53%) gevolgd door het testen bij het Centrum Seksuele Gezondheid van de GGD (20%). Jongvolwassenen testen vaker bij de GGD dan volwassenen van 25 t/m 64 jaar (23% versus 17%). Het aandeel dat in het ziekenhuis is getest is juist hoger bij de 25- t/m 64-jarigen.

² Hiv: het virus dat aids veroorzaakt

Tabel 2. Locatie waar mensen zich hebben laten testen naar leeftijdsgroep*

Locatie	18 t/m 24	25 t/m 64	18 t/m 64
Huisarts	258 (56%)	321 (51%)	579 (53%)
Centrum Seksuele Gezondheid (GGD)	108 (23%)	106 (17%)	214 (20%)
Ziekenhuis	31 (7%)	87 (14%)	118 (11%)
Zelftest opgestuurd	36 (8%)	53 (8%)	89 (8%)
Ergens anders getest	13 (3%)	52 (8%)	65 (6%)
Zelftest thuis	15 (3%)	10 (2%)	25 (2%)
Totaal	461	629	1.090

*Het betreft hier alle respondenten die zich hebben laten testen op een soa, ongeacht wel/niet seks of seksuele risico's in het afgelopen jaar. Respondenten die zich lieten testen voor een standaardtest bij zwangerschap of bloeddonatie zijn uitgesloten.

Risicogroepen

Voor de inwoners van 18 jaar en ouder verschilt het aandeel met seksueel risicogedrag (8%) niet veel van het aandeel dat zich heeft laten testen (5%). Bij sommige groepen is het verschil groter (tabel 3). Het verschil in het voorkomen van risicogedrag en het testgedrag is relatief groot bij jongvolwassenen tot 25 jaar, heteromannen en inwoners met migratieachtergrond. Met name inwoners met een Marokkaanse, Turkse en Caribische achtergrond laten een groter verschil zien tussen risicogedrag en testen.

Tabel 3. Test- en seksueel risicogedrag naar achtergrondkenmerken (18 t/m 64 jaar)

Achtergrondkenmerk	Soa/hiv test	Risicogedrag
Leeftijd		
18 t/m 24 jaar	7%	15%
25 t/m 29 jaar	10%	15%
30 t/m 34 jaar	8%	11%
35 t/m 39 jaar	6%	11%
40 t/m 64 jaar	2%	4%
Geslacht/seksuele voorkeur		
Heteroman	4%	13%
MSM	29%	32%
Vrouw	6%	7%
Migratieachtergrond		
Geen migratieachtergrond	4%	7%
Migratieachtergrond	6%	13%
Marokko	1%	11%
Turkije	3%	9%
Suriname	6%	9%
Nederlandse Cariben	11%	17%
Overig	7%	13%

Bronnen en verwijzingen

Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en, CBS en RIVM

Hoe zijn de vragen gesteld in de Gezondheidsmonitor?

De volgende vragen gaan over seksuele gezondheid. De GGD wil graag weten hoe groot de groep is die door seks gezondheidsrisico's loopt. De uitkomsten geven daarnaast aan of de soa-zorg in de regio gebruikt wordt en voldoende is.

Vraag 1 Met wie heeft u seks gehad in de afgelopen 12 maanden?

Seks= vaginale, anale of orale seks.

Antwoorden: Alleen met mannen, Zowel met man(nen) als vrouw(en), Alleen met vrouwen, Ik heb geen seks gehad (*Bij dit antwoord vraag 2 overslaan en doorgaan naar vraag 3*).

Vraag 2 Hoe vaak heeft u in de afgelopen 12 maanden een condoom gebruikt bij geslachtsgemeenschap met losse partner(s)?

Geslachtsgemeenschap = vaginale en anale seks, NIET orale seks.

Een losse partner is iemand met wie u geen vaste relatie had, of met wie de relatie binnen 3 maanden weer over was.

Antwoorden: Niet van toepassing, ik heb GEEN losse sekspartner(s) of ALLEEN orale seks gehad, Altijd, Soms wel, soms niet, Meestal wel, Nooit

Vraag 3 Bent u de afgelopen 12 maanden onderzocht op soa's of hiv? Er zijn meerdere antwoorden mogelijk. Soa = seksueel overdraagbare aandoening. Hiv = het virus dat AIDS veroorzaakt.

Antwoorden: Nee, Ja, bij de huisarts, Ja, bij de soa-polikliniek van een GGD, Ja, in een ziekenhuis, Ja, een standaardtest bij zwangerschap of bloeddonatie, Ja, een zelftest die ik heb opgestuurd naar een laboratorium, Ja, een zelftest waarbij ik de uitslag gelijk thuis kon zien, Ja, ergens anders

Hoe is de Gezondheidsmonitor uitgevoerd?

Meer informatie over de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020

De dataverzameling van de Gezondheidsmonitor liep van 11 september t/m 18 december 2020. Bij de vragen over seksuele gezondheid wordt naar de periode van de afgelopen 12 maanden gevraagd. In een deel van deze periode was intiem contact met anderen beperkt mogelijk door coronamaatregelen. We weten niet in hoeverre respondenten bij het beantwoorden van de vragen de normale situatie in hun gedachten hadden of vooral geantwoord hebben naar de situatie op dat moment.

De lockdown kan zowel een positief als negatief effect hebben gehad op de verspreiding van soa. Enerzijds kan een vermindering in het aantal seksuele contacten hebben geleid tot minder transmissie van soa. Anderzijds zijn soa's mogelijk niet of vertraagd gediagnosticeerd en behandeld waardoor verdere transmissie mogelijk is geweest. De effecten van gedragsverandering enerzijds en gemiste soa diagnoses anderzijds op het voorkomen van soa zijn echter niet uit elkaar te halen op basis van trends bij Centra voor Seksuele Gezondheid. Er zijn verschillende onderzoeken gestart naar de invloed van de coronamaatregelen op seksueel gedrag en soa transmissie.

Bron: RIVM, Thermometer Seksuele gezondheid, november 2020